

Загибель «Каравасараса»

*На Чорному морі на білому камені
Ясненький сокіл жалібно квилить-проквіляє.
Смутно себе має, на Чорнеє море спільна поглядає,
Що на Чорному морю недобре ся починає,
А із низу буйний вітер повіває,
А по Чорному морю супротивна хвиля вставає.
Народна дума.*

Повіяв буйний вітер, морські хвилі, спокійні й прозорі, як блакитний кришталі, заворушились, налетіла хвиля на хвилю, море зашнілось і заграло. По розбурханому морю плила невелика бригантина* під іспанським прапором.

Уже доба минула з того часу, як виплила вона з Атен, найнята якимсь чужинцем, щоб його перевезти до східних берегів Іспанії. Двадцять грецьких матросів, з яких складався екіпаж судна, нічого-сінько не знали про таємного чужинця, що найняв їх судно, але з наряду його подорожі вони здогадувались, що він іспанець і при тім багатий ґранд, бо звичайний смертний задовольнився б далеко

* Бригантина – невеликий легкий корабель. У разі потреби такий корабель міг іти й під веслами. Найчастіше плавали бригантинами морські розбишаки-пірати.

дешевшою й коротшою дорогою через Адрійське* море.

На всякий випадок смаглявий та хитрий грек, власник і капітан «Каравасараса», наказав зняти свій національний прапор і натомість повісити іспанський. Цим способом бажав старий морський вовк сподобатися багатому чужинцеві, який найняв його судно, та, крім того, хотів забезпечити себе перед нападами морських розбійників різних народностей, бо ні один фрегат** не відважився б напасти й пограбувати корабель, що плив під королівським гербом Іспанії, яка в той час була володаркою морів.

Тепер він стояв на містку, призначенім для капітана і, примруживши масляні оченята, споглядав на прапор, що грався з вітром, та роздумував над тим, що йому робити, якби так виявилось, що найманець корабля не каталонець, а приміром уродженець Лісабона або якого іншого міста, – чи проміняти іспанських левів на башти Португалії, чи плисти під тим самим прапором. Але ще він не постановив нічого певного в тій справі, як відгомін кроків вивів його з задуми, він глянув на чардак*** і побачив чужинця, що саме вийшов зі своєї каюти, і швидко побіг йому назустріч. Чужинцеві було біля тридцяти років, був він середнього росту, з гарним сміливим лицем, та видно було, що це добре збудований та незвичайної сили чоловік, хоч уся його постать тонула в широких складках чорного оксамитного плаща, в котрий він загортався від першої хвилі знайомства з чесним власником бригантини.

Він помаленьку підійшов до краю судна, поглянув на розбурхане море, повів байдужним оком

* Адрійське або Ядранське – так в минулі часи називали Адріатичне море.

** Фрегат – невеликий корабель, здебільшого військовий.

*** Чардак – в давнину так називали палубу судна.

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

довкола і, побачивши новий прапор, ледве помітно усміхнувся.

Але капітан помітив, яке вражіння зробив прапор на чужинця, і постановив використати нагоду.

– Шановний добродію, – почав він, підходячи до чужинця і знявши перед ним свій плетений ковпак. – Дуже можливо, що ви накажете мені титулувати вас «ваша вельможність»? В такому разі я маю надію, що ваша вельможність простить мені помилку й дозволить сказати вам, що...

– Моя вельможність дозволяє вам зійти в долину і сказати моєму слугі, що він мені потрібний.

Тон, яким були сказані слова, не давав змоги довго надумуватись, і капітан, не обертаючись, відступив крок назад і щез у каюті.

Минуло кілька хвилин і він знову з'явився на чардаку, але тим разом вже не підходив до іспанця, але пішов відразу на свій капітанський місток, а чоловік, що вийшов разом з ним з каюти, закутаний так само по шию в чорний плащ, спинився біля свого пана й почав з ним про щось балакати.

Розмова велась іспанською, і чесний власник «Каравасараса» похвалив себе в душі, що був настільки розумним і обережним та розмовляв з чужинцями виключно італійською. В той час мова венецьких лагун була міжнародною для всіх кораблів, що різали сині хвилі Адрії, і мандрівники навіть не підозрювали, що мовознавчі відомості їх капітана далеко обширніші, ніж це на перший погляд здавалося. Як би там не було, їм навіть на думку не спало, що кастильський діалект для нього так само добре зрозумілий, як і мова італійських узбереж...

Згодом вони так захопилися розмовою, що вона ставала щораз голоснішою, та старий морський вовк удавав, що дивиться кудись далеко в простір, в дійсності пильно прислухувався до кожного слова.

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

– Ти думаєш, Педро, що це не вдасться?

– Мій пане, я дуже цього боюся, і дай боже, щоб мої побоювання були безпідставні.

– Чому ти так думаєш? Зоя буде носити цілком інше ім'я, хлопчина говорить тільки по-іспанському... А що він мій син, про те ніхто не може сумніватись. Щоб подібність була випадковою, цього не може бути: ніс, очі і брови такі, як у мене... А вкінці та родинка на грудях. Він буде п'ятим з роду Негро-де-ля-Рибайя, що має такий знак...

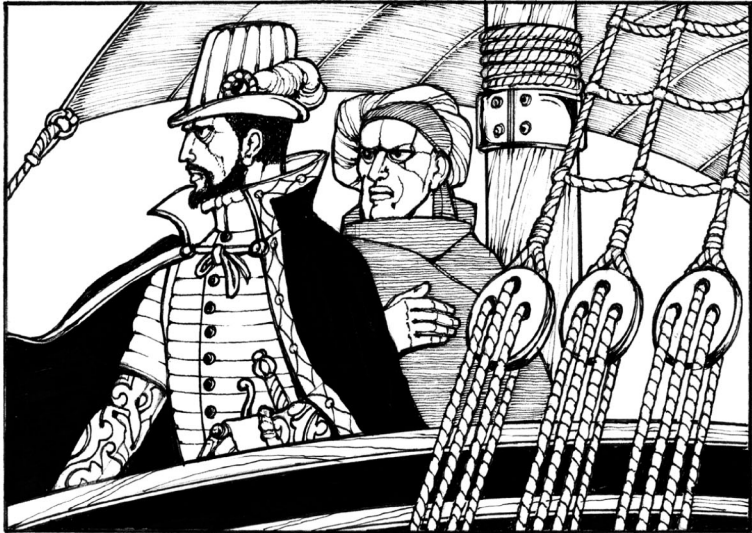
– Не в тім річ, ясний пане! Не в тім діло... Сеньйора не буде ходити до костелу, і перед отцями-єзуїтами ви не зможете цього затаїти, що вона й домової каплиці не відвідує. Навіть рік не мине, як усі дізнаються, що сеньйора схизматичка. Вам, сеньйор, не простять того подружжя. Може бути, що зі страху не будуть на вас мститись, але сеньйорі вони не дарують. Страшно робиться на душі, коли про те подумаєш.

– Знаю я, Педро, знаю... Та що ж мені робити? Я склав присягу і як чесний чоловік обіцяв, що ніколи не буду зазіхати на її віру та обряд, після котрого ми повінчались... Син мій католик, вона додержала слова й не перечила, тепер черга й на мене сповнити своє слово.

– Без потреби ви мені нагадуєте про це, дон Дієго. Я знаю, що значить слово чесної людини, але ви подумайте, що з цього вийде. Що буде тоді, як отець Ігнасіо або який інший панотець скаже в неділю на проповіді: «Браття й сестри во Христі! Тяжко мені говорити про це, що діється тепер у землі, возлюбленій богом, серед вірних дітей церкви, які навіть не думають про тяжкий гріх і ту погань, яку вніс поміж них відступник і вовк дон Дієго Негро-де-ля-Рибайя. Подорожуючи чужими краями на сході між еретиками, які ще досі не покаялись, він узяв собі за жінку таку ж еретичку, як усі жінки в тих краях, повінчався з нею

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

в схизматицькій капищі, а поповнивши тяжкий гріх, він не лишився там жити, але вернувся до вітчизни, котрої вирікся своїм нечестивим поступком, привіз зі собою еретичку, яка не буває в божім храмі й не ходить сповідатись до отців ордену самого Ісуса... Діти мої, з того подружжя, яке противиться божим і людським законам, уродився в донна Дієго син, і він буде колись паном над вашими синами, що вирости на лоні святої католицької церкви... Діти мої, невже ж»...

– Годі тобі, Педро, годі вже! – озвався дон Дієго, здригнувшись як в лихоманці.

– Бачите, сеньйоре, я, мабуть, не вмю так гарно балакати, як те чорне гайвороння. Та хіба ж мало у вас ворогів?.. Може бути, що народ не підійме руки на свого пана й добродія, зате з Мадрида почнуть на вас нагінку, і хто знає, чим вона скінчиться?

– Я тоді помандрую на Піренеї, в Парижі мене знають, французький король з охотою прийме чоловіка, якому на ім'я де-ля-Рибайя...

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

– Що таке король? Він як мала дитина в руках Медічі... Згадайте, що діялось півтора року тому назад. Хто підготував різню в ніч св. Вартоломія? Хто трохи не загубив Генрика Баварського. Ні, пане, надіятись на Францію це все одно, що вилами по воді писати, там тепер плюють на еретиків, як на диких звірів, і як король не може захистити себе самого від напасти, то як же він захистить жінку, що є тільки дружиною Дієго де-ля-Рибайя...

– Так, твоя правда, мій друже, судьба завзялась на мене. Часом мені навіть здається...

Різкий вітер заглушив останні слова дона Дієго.

Але капітан «Каравасараса» вже й без того перестав підслухувати розмову двох іспанців. Дещо зрозумів він з перших слів, і тепер уся його увага була звернена на що інше.

Море, неспокійне з самого ранку, починало таки добре бушувати. На обрію, що застелився сірим туманом, ясно зарисувались темні та важкі, як оливо, тучі та неначе гори налягли на море, від них повівав холодний вітер і сердито кидав на чардак клапті солоної морської піни. Вітрила тремтіли немов з переляку та випинали свої білі груди, і під їхнім напором щогли нахилились і жалібно скрипіли. Заносилось на страшну бурю.

Гострий свист розлігся на містку капітана, і на це гасло вся корабельна служба в одну мить з'явилась на своїх місцях. Почулись слова якоїсь команди, маленькі людські постаті заметушилися біля снастей, то знову мелькнули біля довгих щоглових дрючків, вітрила залопотіли, як крила підстреленої птиці, затріпались, скорчилися і за кілька хвилин оголені стрункі щогли здіймалися над бригантиною.

Суденце готувалось до боротьби і ждало на перший удар.

Він не дав на себе довго ждати... Вітер спочатку ніби затих, море завмерло, прислухаючись, як на-

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

ближається буря, але після кількох хвилин зловісної тишини картина несподівано змінилась. Хмари, що досі ліниво посувалися морем, скажено рвонули уперед, закрутились та завихорились у сяйві блискавиць, сердитий вітер змінився на скажений ураган, що безустанку налітав на судно з усіх боків, море сколихнулось, якби десь у глибині підняте чиймсь могутим зітханням, високі хвилі-гори вирости на ньому в одну мить і нерівними скоками кинулись на бригантину.

Краї корабля прогинались під напором водяних гір, зловісний скрип доносився з усіх кутків, щогли тремтіли, а відгомін того незвичайного тремтіння губився десь у глибині судна.

Перелякані, бліді як смерть матроси нечутно, як тіні, снували на чардаку. Капітан час від часу кидав кілька різких слів у бляшану трубу, заглушуючи ними на одну мить завивання урагану, і служба механічно виконувала даний наказ, але після того жах знову огортав змучені людські серця, люди знову без цілі бігали, метушились, і бригантину знову ставала безсильною забавкою розбурханих сил природи...

Дон Дієго з жінкою, що при першому пориві бурі вийшла на чардак з дитиною і слугою, стояв біля середньої щогли, як і перед тим. Педро й він не сумнівались нітрохи, що їм грозить велика небезпека. Перестрах матросів, розпечених вічноспокійними водами Архіпелагу та Адрійського моря, наводив невеселі думи, до серця як змія закрадалась розпука, і вони добре бачили, що як тільки буря не уляжеться, то бригантину загине.

Мовби на доказ того, що тривога іспанців була безпідставна, на чардак прибіг матрос, що спускався в трюм з наказу капітана, й закричав з усієї сили:

– Вода!.. Вода!..

Смертельний жах огорнув моряків, що були в той час на чардаку, дон Дієго поглянув на рятунковий

Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>

